

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE ALENY BRAHOVÉ: Zvyky a tradice na českém venkově v průběhu roku

Bakalářská práce Aleny Brahové podle mého názoru přesně splňuje kritéria a standardy kladené na bakalářskou práci. První část je poměrně kvalitní kompilací dostatečného množství relevantních zdrojů, které autorka vhodně kombinuje, porovnává a vykresluje tak poměrně plastický obraz tradičních zvyků v českých zemích v průběhu roku. Ve druhé části se soustředí na jednu konkrétní lokalitu, popisuje zvyky zde uchované a následně se pokouší některé ze zapomenutých zvyků oživit v kontextu pedagogiky volného času předškolních a školních dětí. Její návrhy pokládám za dobře zpracované, v praxi plnohodnotně vyzkoušené a adekvátně zhodnocené. Samotný nápad využití tradičních lidových zvyků v pedagogice volného času dětí na venkově pokládám za velmi dobrý, užitečný a záslužný, byť to s sebou nese několik zásadních otázek (viz dále). Následující kritické připomínky a konstruktivní podněty, které by mohly toto její úsilí dále zlepšit, uvádím v pořadí dle rostoucí míry závažnosti.

- V obrazové příloze zamrzí, že nám autorka zatají konečný výsledek výzdoby autobusové zastávky v rámci příprav na svatomarkétskou pouť.
- Formální, grafická a stylistická úroveň práce je bez větších problémů, autorka by se nicméně měla seznámit s formátem psaní podtitulů v názvech knih (někde podnázvy odděluje nesprávně čárkou, většinou je však vůbec od hlavního názvu neodděluje a ihned pokračuje počátečním velkým písmenem), dále by měla používat dělení slov (aby text nebyl tak „děravý“ jako např. na str. 13), stejně tak zmenšování velikosti písma podle úrovní podkapitol nepovažuji za šťastné a doporučené řešení.
- Autorka pro účel bakalářské práce vychází z dostatečného množství relevantní odborné literatury, překvapí však, že nepoužívá v současné době asi nejobsáhlejší knihu k tématu lidových zvyků od Jiřiny Langhammerové *Lidové zvyky* (Lidové noviny 2004), která je mnohem podrobnější než autorkou používané *Čtvero ročních dob v lidové tradici*. Stejně tak mi ve výčtu základních zdrojů chybí obsáhlá trojdílná encyklopedie *Lidová kultura* (Mladá fronta 2007), dostupná ve fakultní knihovně, odkud autorka měla čerpat definice základních pojmů spíše než z obecných slovníků typu *Slovníku spisovaného jazyka českého* nebo *Ottova slovníku naučeného*. Dále bych ji odkázal na novou, nedávno vyšlou knihu Jany Karlové *Slavnosti a rituály jako zpráva o obrazu světa* (Pavel Melvart 2014), velmi podobně zaměřenou jako její práce, a mimořádně obsáhlou sbírku pranostik a jejich podrobných výkladů od Zdeňka Vašků *Hold slunci, dešti, půdě a pluhu* (Academia 2014).
- Pokud bylo záměrem teoretické části „popsat nejčastěji zachované tradice a zvyky charakteristické pro oblast České republiky“ (s. 6), je třeba namítnout, že takový popis či výčet je v zásadě nemožný, protože tradice a zvyky, jejich formy a projevy se dost výrazně odlišují podle jednotlivých regionů a navíc se neustále vyvíjejí v čase, takže v pracích tohoto typu musejí autoři často připojovat specifikaci ve smyslu „v té a té době...“ nebo „v té a té oblasti“ atd. Pokus o obecně platný popis se tak zákonitě rozpadá na poměrně výběrové a nutně neúplné vršení jednotlivých příkladů. Na toto úskalí naráží pochopitelně i tato práce.
- V této souvislosti se nabízí otázka, zda-li autorka neměla svůj záběr v teoretické části práce regionálně zúžit a geograficky vymezit ať už na oblast západních Čech, Plzeňska nebo dokonce Střibrska. Neboli počínů tohoto typu (obecný přehled lidových tradic a zvyků v českých zemích) už existuje velmi mnoho, z některých

z nich autorka čerpá, lze však namítnout, proč dále zmnožovat počet kompilací tohoto typu. Podstatně záslušnější (zvláště v lokalitě, kde tato kontinuita byla vysídlením původních německy mluvících obyvatel do značné míry přetržena) by bylo prozkoumat zapomenuté tradice určitého regionu nebo konkrétní lokality např. ve spolupráci s místním muzeem nebo žijícími pamětníky.

- Co se týká praktické části práce, nabízí se připomínka, kterou navrhuji jako hlavní bod obhajoby. Lidové zvyky a tradice se utváří spontánně, po mnoho generací a v důsledku toho mají celou řadu vrstev, aspektů a významů vědomě reflektovaných, zapomenutých nebo jen podvědomě prožívaných. Lze tedy tyto zvyky obnovovat nebo zavádět uměle, jednorázově a formou volnočasové pedagogické praxe? Nelze pochybovat o tom, že jako náplň trávení volného času dětí aktivity inspirované lidovými zvyky a tradicemi jistě poslouží, lze to ale současně považovat za formu jejich plnohodnotné obnovy? S tím souvisí i i fakt, že lidové zvyky a tradice vždy spojovaly celou místní pospolitost bez ohledu na věk a právě ono propojení všech generací do oslavy společného svátku dávalo těmto tradicím nejen záruku budoucnosti, ale také zakotvení v minulosti. Neměly by se proto do aktivit tohoto typu zapojovat kromě dětí, případně jejich maminek, také celé jejich rodiny včetně prarodičů? Těmito otázkami nijak nechci podlamovat smysl a prospěšnost autorčiny pedagogické praxe, spíš mi jde o jejich pevnější zakotvení nebo trvalejší nasměrování. Proto doporučuji, aby si tyto základní otázky autorka důkladně promyslela a v rámci obhajoby na ně zareagovala.

V každém případě považuji záměr bakalářské práce Aleny Brahové za splněný a podle úrovně obhajoby a názoru zkušební komise navrhuji známku v rozmezí **v ý b o r n ě – v e l m i d o b ř e**.

PhDr. Vít Erban, Ph.D.
Katedra filosofie a religionistiky TF JU
25.4. 2014 v Českých Budějovicích